

ШЕРГІН С.О.,
доктор політичних
наук, професор,
завідувач кафедри
регіональних
систем та
європейської
інтеграції
Дипломатичної
академії України
при МЗС України

ШАПОВАЛОВ Є.Л.,
магістр зовнішньої
політики,
здобувач
Дипломатичної
Академії України
при МЗС України

УДК 327.8

СХІДНОАЗІЙСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**(за результатами візиту
Президента України у В'єтнам,
Сінгапур і Бруней)**

У статті автор аналізує аспекти регіонального співробітництва між Україною та Східною Азією. Враховуючи зростаючу регіоналізацію міжнародних відносин, автор робить спробу оцінити східноазійській напрямом та запропонувати його як невід'ємну складову зовнішньополітичної стратегії України.

Ключові слова: В'єтнам, Сінгапур, Бруней, Україна, східноазійський вектор.

Сучасний світ складається з регіонів, тому будь-який регіон відіграє роль суб'єкту зовнішньополітичної діяльності для країн, що входять до його складу. Водночас для позарегіональних країн кожний окремий регіон світу виступає в ролі об'єкту зовнішньополітичної діяльності. Дана обставина має особливе значення, оскільки регіоналізація міжнародних відносин дає можливість використовувати на засадах взаємності геополітичні й гео економічні переваги та особливості світових регіонів.

В умовах глобальної конкуренції за ринки товарів і послуг, а також за доступ до природних ресурсів азійська частина Євразії серед інших стає дедалі привабливішою. Для України, позарегіональної суто європейської держави, Східна Азія має інтерес у контексті її участі в міжрегіонального співробітництва. Зазначимо, що Східна Азія в цілому та Південно-Східна Азія зокрема впродовж останнього десятиріччя стали для країн Європейського Союзу одним з основних центрів тяжіння їхньої економічної та інвестиційної діяльності.

Східна Азія за своїми параметрами: природними ресурсами, значним економічним потенціалом і динамічним розвитком має входити в число одного з напрямів регіональної зовнішньої політики України. Сьогодні на Східну Азію припадає 28% світового ВВП і більш 30% світової торгівлі, що дещо перевищує аналогічні показники країн ЄС. Втім частка країн регіону в зовнішній торгівлі України коливається в межах 7-8%. Щодо ключових країн цього регіону (Китай, Японія, Південна Корея, провідні країни АСЕАН), то їх підхід до співпраці з Україною, враховуючи її позарегіональний статус і стан економіки, не визначається як пріоритетний.

Офіційний візит Президента України В. Януковича до Соціалістичної Республіки В'єтнам (24-27 березня) та державні візити до Республіки Сінгапур (27-29 березня) та Брунею Даруссалама (29-31 березня) мали широкий резонанс і отримали неоднозначні оцінки як в Україні, так і поза її межами. Представники ЗМІ України, коментуючи цей потрібний візит, зазначали, що він мав на меті «навести мости» і подолати «певну паузу» у відносинах з цими привабливими країнами Південно-Східної Азії (ПСА). Водночас пролунали висловлення на кшталт «туризму державним коштом» і «неспрможності української влади наслідувати реформаторський досвід країн Азії», зокрема, Сінгапуру. Така розбіжність в оцінках мети та очікуваних результатів візиту української делегації на вищому рівні до країн ПСА свідчить не тільки про політичну ангажованість деяких ЗМІ в умовах «демократичного транзиту», але й про елементарне незнання специфіки регіону та стану відносин України з її регіональними партнерами. Тому є доцільним розглянути дане питання у більш широкому контексті, роблячи наголос на найбільш важливі моменти цього комплексно-го візиту.

Встановивши в першій половині 90-х рр. дипломатичні відносини майже зі всіма країнами-членами Асоціації Південно-Східної Азії (АСЕАН), Україна визначала основні напрями двостороннього співробітництва, виходячи з пріоритетності розбудови стосунків з кожною з них. Саме тоді були відкриті перші посольства України в ПСА – В'єтнамі та Індонезії (1997). До початку 2000 р. Україна мала дипломатичні відносини зі всією «десятькою» АСЕАН, а до 2005 р. її посольства були відкриті ще в трьох найбільш важливих у контексті національних інтересів України державах регіону: Малайзії, Сінгапурі і Таїланді. З рештою країн – Брунеєм, Камбоджею, Лаосом, М'янмою і Філіппінами Україна підтримує дипломатичні контакти та забезпечує національні інтереси через свої посольства, що акредитовані в інших країнах АСЕАН.

Наразі перед українською дипломатією поставило актуальне завдання перетворення східноазійського напрямку, до якого географічно належить

ПСА, на невід'ємну складову зовнішньополітичної стратегії України з метою ефективного використання зростаючого торговельно-економічного потенціалу та інвестиційних можливостей країн регіону. За словами глави адміністрації Президента С. Львовичкіна, «переговори на вищому рівні у В'єтнамі, Сінгапурі та Брунеї спрямовані на вихід на нові ринки України та збільшення присутності України в цьому регіоні». Враховуючи попередні візити Президента України до Китаю (вересень 2010 р.) і Японії (січень 2011 р.), потрібно зазначити, що нині відбувається переосмислення ролі та значення цього напрямку зовнішньої політики України в контексті її подальшої економізації. Водночас зростає усвідомлення в необхідності належного забезпечення регіональної політики інформаційно-аналітичними та організаційно-кадровими ресурсами. Показовою в цьому плані є заява Президента В. Януковича, який, коментуючи свій візит до країн регіону, зазначив: «Ми плановірно здійснюємо нашу багатовекторну політику і вибудовуємо наші прагматичні та взаємовигідні відносини з країнами Південно-Східної Азії і Тихоокеанського басейну».

Незважаючи на регіональну кризу 1997-1998 рр. та глобальну кризу, яка продовжує завдавати збитків багатьом національним економікам, ПСА за темпами зростання сукупного ВВП випереджає інші регіони світу. Про її потенціал свідчать такі показники: населення десяти країн АСЕАН в 2009 р. становило 580 млн., сукупний ВВП – 1,2 трлн. дол., загальний обсяг зовнішньої торгівлі – 1,5 трлн. дол. За макроекономічними показниками АСЕАН займає 5-е місце серед інтеграційних угруповань після ЄС, НАФТА, ПСН (Південноамериканської Співдружності Націй) і СААРК (Асоціації регіонального співробітництва Південної Азії).

За обсягом і розмаїттям природних копалин і мінеральної сировини ПСА свого часу поступалась лише колишньому Радянському Союзу. Наприклад, Індонезія, Таїланд, Малайзія і М'янма посідають відповідно перше, друге, третє і шосте місце в світі за покладами олова. За запасами нікелю (20% світових), кобальту (16%), вольфраму (6%), міді (5%), сурми (12%), флюориту (10%) країни ПСА входять у світову десятку. В регіоні на першому місці за запасами міді і золота знаходяться Філіппіни, нікелю і кобальту – Індонезія, вольфраму – М'янма, вугілля – В'єтнам. Багаті ці країни – В'єтнам, М'янма, Камбоджа й на коштовні камені, зокрема, рубін, сапфір, ізумруд і нефрит. Проте через недостатню розвинену виробничо-технічну базу видобуток природних копалин часто-густо здійснюється іноземними компаніями. Приваблює регіон різноманітністю своїх енергоресурсів – від нафти, газу, вугілля до геотермальних джерел. Тут знаходиться один із головних продуцентів і постачальників нафти на світові ринки – Індонезія. До них належать також

Бруней, В'єтнам, Малайзія і М'янма. У цих п'яти країнах щорічно видобувається близько 160 млн. тон нафти – майже 95% видобутку нафти в регіоні. Решта припадає на Таїланд і Філіппіни. До цього слід додати значний агропромисловий потенціал, який щороку зростає на 7-9%, місткі ринки, порівняно дешева та достатньо кваліфікована робоча сила, а також розвинену інфраструктуру неопустивних країн (НІК) регіону – передусім Малайзії, Сінгапуру, Таїланду. Найбільші за населенням країни – Індонезія (230 млн.) і В'єтнам (91 млн.), економіка яких розвивається швидкими темпами, за прогнозами експертів, до 2020 р. можуть увійти до групи найбільш розвинених країн світу (G-20). Рівень розвитку економік Філіппін, М'янми, Лаосу і Камбоджі помітно поступається іншим країнам-членам АСЕАН, проте, їх сировинний потенціал і природні ресурси є дуже привабливими для експлуатації та взаємної торгівлі. Бруней – найменша за населенням держава (400 тис.) є єдиною в регіоні, що не тільки повністю забезпечує себе енергоносіями, але й постачає їх іншим країнам світу.

Специфіка сучасного економічного становища країн ПСА полягає в тому, що незважаючи на великий сировинний, енергетичний і людський потенціал, а також на динамізм розвитку, більшість з них через однотипність своїх економічних структур і відносно низький технологічний рівень розвитку продуктивних сил (за винятком Сінгапуру) продовжують залежати від діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) і політики міжнародних валютно-фінансових організацій. Насамперед це стосується програм економічного розвитку, ефективне здійснення яких у фінансовому та технологічному відношенні залежить від залучення зовнішніх джерел. Зокрема це виявилось під час регіональної і глобальної кризи, коли через нестачу фінансів деяким країнам АСЕАН довелося відмовитися від низки перспективних програм соціально-економічної модернізації і піти на корегування стратегій національного розвитку на період до 2020 р.

Слід мати на увазі, що країни АСЕАН входять до більш потужного інтеграційного угруповання – організації Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), яка складається з 19 країн та двох економік-територій, на які зараз припадає 57% світового ВВП, 51% світового промислового виробництва, 48% обсягу світової торгівлі та 42% послуг. Членами АТЕС є найбільш потужні економіки світу – США, Китай, Японія, частка яких у світовому ВВП становить понад 40%. За оцінками експертів, сукупний ВВП країн АТЕС у 2020 р. може вдвічі перевищити аналогічний показник країн ЄС. Очевидно, що розвиток відносин з країнами АСЕАН значною мірою залежатиме від України, яка досі не визначилась щодо перспектив міжрегіонального співробітництва. Натомість на країни Східної Азії припадає

не менш третини сукупного обсягу зовнішньої торгівлі ЄС і понад 40% товарообігу США.

В'єтнам у якості торговельно-економічного партнера становить значний інтерес для України. Відповіді на питання, чому В'єтнам, який з 1995 р. є повноправним членом АСЕАН, став об'єктом підвищеної уваги з боку України, можна визначивши основні пріоритети співпраці, до яких належать:

- міжнародне визнання В'єтнаму найпривабливішою для бізнесу та інвестиційної діяльності після Сінгапуру державою в Південно-Східній Азії;
- багаторічний позитивний досвід двосторонньої співпраці до встановлення дипломатичних відносин 23 січня 1992 р.;
- наявність у В'єтнамі десятків великих промислових об'єктів, в тому числі енергетичних, збудованих за участю українських спеціалістів;
- певна сумісність господарських систем ринкового типу та участь двох країн у СОТ;
- політична стабільність, потужний сировинний і людський потенціал, місткий внутрішній ринок і динамічне зростання економіки В'єтнаму;
- активна експортно-імпортна та інвестиційна політика в'єтнамського уряду, яка дозволяє щороку залучити в економіку країни прямі іноземні інвестиції на суму 9-10 млрд. дол.;
- наявність елементів взаємодоповнюваності економік двох країн з урахуванням значного промислового та науково-технічного потенціалу України.

Вибір В'єтнаму в якості першої країни для відвідування пояснюється низкою факторів, зокрема, ключовою роллю, яку відіграє ця держава в здійсненні економічних інтересів України в регіоні. Упродовж тривалого часу відносини з В'єтнамом розвивались по висхідній, у класичному форматі дружби, рівності та взаємної вигоди, про що свідчать значний обсяг спільно напрацьованої договірно-правової бази та результати торгово-економічного співробітництва. Свого піку українсько-в'єтнамська торгівля за перше десятиріччя двосторонніх відносин досягла в 2003 році. За даними Держкомстату України, її обсяг становив 253,7 млн. дол., а з урахуванням вартості послуг - 259 млн. дол. При цьому вартість українського експорту сягала 197,5 млн. дол. Основні товарні групи експорту розподілялись наступним чином: продукція металургійної промисловості – 54 млн. дол., енергетичне обладнання – 50, мінеральні добрива – 49, машини – 10, товари хімічної промисловості – 8 млн. дол. Основними статтями українського імпорту (39,3 млн. дол.) були: швейні вироби – 13 млн. дол., взуття – 5,5, рис – 5, каучук – 2,8, ліки – 2,5, пакувальні засоби – 2, вироби кустарного промислу - 1,5 млн. дол. тощо.

У наступні три роки товарооборот помітно скоротився – в 2005 р. і 2007 р. він становив відповідно 145 і 156,8 млн. дол. Піднесення у двосторонній торгівлі почалось в 2008 р. – 339,2 млн. дол.,

а в 2009 р. вона досягла пікового результату за всі роки співробітництва – 360,6 млн. дол. Проте в 2010 р. її обсяг знову скоротився і становив 255 млн. дол. при позитивному сальдо для України в розмірі 19 млн. дол. На коливання двостороннього товарообороту та його експортно-імпортну структуру впливали як зовнішні (кризові явища, зміни цін на товарних ринках), так і внутрішні чинники, що зумовлені станом економіки та політичною кон'юнктурою країн-партнерів. Серед останніх слід відзначити відсутність прямого транспортного сполучення, багато в чому посередницький характер торгівлі, зволікання з реалізацією проєктів, зокрема, в енергетичній та машинобудівній галузях, а також брак інформації з питань нормативної та статистичної бази щодо розширення можливостей двостороннього співробітництва.

Візит державної і бізнесової делегації України до В'єтнаму, мав на меті не просто поновити двосторонні відносини, а піднести їх до якісно нового рівня. Варто нагадати, що останній візит Президента України до В'єтнаму відбувся в 1996 р., а зворотній візит в'єтнамського президента – в 2000 р. З огляду на це, виникла об'єктивна необхідність подолати «певну паузу» та надати нового імпульсу двостороннім відносинам у більш широкому політичному й економічному форматі. У складі української делегації були не тільки керівники відповідних міністерств і відомств, але й провідні представники ділових кіл на чолі керівника делегації, що супроводжував главу держави, депутата від Партії регіонів А. Кінаха.

Після здійснення протокольних заходів в рамках візиту був проведений бізнес-форум, у ході якого обговорювались ключові та проблемні питання співпраці з урахуванням можливих перспектив. Президент України у ході перемовин з Президентом Соціалістичної Республіки В'єтнам Нгуєн Мінх Чіетом звернув увагу на наявність величезного нереалізованого потенціалу в торговельно-економічних відносинах двох держав, відзначивши взаємне бажання розвивати співпрацю у таких галузях, як машинобудування, атомна енергетика, сільське господарство, ВПК, освіта, наука, технології, а також у культурній та гуманітарній сферах. Було також висловлено сподівання, що восени 2011 р. в Україні відбудеться чергове засідання Спільної міжурядової комісії з торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, яка підготує широкий спектр питань, що увійдуть до спільного плану дій. Зі свого боку, Президент В'єтнаму підкреслив, що сторони були єдині щодо необхідності розвивати співробітництво у таких перспективних галузях, як верстатобудування, сільське господарство, енергетика і нафтогазова галузь. «Ми також хочемо розвивати співпрацю у сфері оборони та безпеки, у питаннях підготовки кадрів», - заявив Президент В'єтнаму.

У рамках візиту були також проведені зустрічі з Головою Національних зборів СРВ, Генераль-

ним секретарем Комуністичної партії В'єтнаму Нгуєн Фу Чонгом і прем'єр-міністром СРВ Нгуєн Тан Зунгом. Глава уряду В'єтнаму високо оцінив двосторонні домовленості і запевнив українську сторону, що їх реалізація буде здійснюватися послідовно та своєчасно. За підсумками перемовин сторони провели спільну прес-конференцію, під час якої Президент України схвально оцінив масштабну й раціональну політику, яку проводить В'єтнам щодо Китаю, Японії та інших країн Тихоокеанського басейну, зазначивши, що «це тільки розширює наші спільні можливості».

У результаті проведеного візиту договірно-правова база співробітництва України і В'єтнаму поповнилась низкою двосторонніх документів, які мають важливе значення для подальшої розбудови українсько-в'єтнамських відносин. Крім Спільної заяви про розвиток всебічного співробітництва і партнерства між двома країнами, було підписано: Угода про співробітництво у сфері стандартизації, метрології і оцінки відповідності між Державною службою технічного регулювання України та Міністерством науки і технологій В'єтнаму; Угода про співробітництво між Національним банком України та Державним банком В'єтнаму; Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством з інвестицій і управління національними проєктами України та Агентством з іноземних інвестицій В'єтнаму; Угода про співробітництво у сфері сільського господарства між Міністерством аграрної політики і продовольства України та Міністерством сільського господарства СРВ; Угода про співпрацю у сфері освіти між урядами двох країн; План співробітництва між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ СРВ на період 2011-2012 років; План співробітництва між Міністерством культури України і Міністерством культури, спорту і туризму СРВ на 2011-2015 роки.

Сторони також узгодили план проведення 12-го засідання Спільної українсько-в'єтнамської міжурядової комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, котре має відбутися восени 2011 р у Києві під головуванням прем'єр-міністрів України та В'єтнаму.

Досвід **Сінгапуру та Брунею**, зокрема, у розвитку спрямованої на експорт економіки та суспільної модернізації має особливий інтерес для України. Перший державний візит Президента України до Сінгапуру, був присвячений 19-й річниці встановлення дипломатичних відносин (31.03.1992) і мав на меті активізувати двосторонній діалог і торговельно-економічне співробітництво. Не менш важливою метою візиту до цієї маловідомої для політичного і ділового істеблшменту України державою було ознайомлення з її унікальним досвідом соціально-економічного реформування та визначення перспектив подальшої співпраці. Називати Сінгапур – один з потужних фінансових центрів Східної Азії, суперіндустріалізовану

державу, яка посідає перші місця серед найбільш розвинених країн світу за індексом глобальної конкурентної спроможності, якимось «дивом» і «парадоксом» може дозволити собі той, хто не знайомий з «сінгапурською історією».

Зазначимо, що економічне піднесення Сінгапуру і перетворення його спочатку на неоіндустріальну, а згодом постіндустріальну державу та найбільш успішне в Південно-Східній Азії суспільство почалось під керівництвом прем'єр-міністра Лі Куан Ю (1959-1990 рр.). Перипетії стрімкого, але не простого «зльоту» Сінгапуру викладені у його книзі «З третього світу в перший». Колишній прем'єр, а нині міністр-ментор Лі Куан Ю, який користується виключним авторитетом і є символом нації, розпочав політику реформ з боротьби з системною корупцією у вищих ешелонах влади. Створений з цією метою незалежний орган - Бюро з розслідування корупції за личані роки практично винищив це зло, у яке, здавалося, безнадійно загрузла країна. Оптимізація державного управління, відділений від політики бізнес і до того ж звільнений від корупції, чиновники, що не беруть хабарі, ефективні суди, транспарентність і спрощена процедура прийняття рішень, аж до відміни дозволів і ліцензування - все це сприяло залученню іноземних інвестицій, економічному піднесенню та суспільній модернізації. За даними Transparency International, організації, що відстежує рівень корупції в світі, Сінгапур у 2009 р. посів третє місце серед країн з найменшим рівнем корупції – на одному рівні з Норвегією і Данією (Україна тоді займала 146 місце).

Сучасний Сінгапур з 234-х мільярдним ВВП (2010 р.) і обсягом зовнішньої торгівлі, що майже втричі перевищує цей показник, є справжньою «перлиною в короні» країн-членів АСЕАН. Тут розташований Азійський банк розвитку, Секретаріат АТЕС, філії практично всіх провідних банків і ТНК світу, а також регіональні представництва впливових міжнародних організацій. Співпраця з Сінгапуром, використання його економічних, інвестиційних і технологічних можливостей означає прийняття у коло високорозвинених економік, що функціонують відповідно до світових стандартів.

Відвідання у вересні 2010 р. України делегацією у складі представників МЗС, Мінекономіки та інших відомств Сінгапуру слугувало політичним сигналом для продовження взаємної співпраці. Ознайомлення сінгапурських урядовців і бізнесменів із законодавчою базою та реальними можливостями співпраці виявило їхню зацікавленість у будівництві готелів, розбудові газових і нафтових терміналів, постачанні освітлювального обладнання для стадіонів у рамках підготовки України до Євро-2012. Порушені в Україні питання взаємної співпраці знайшли своє логічне продовження під час зустрічей В. Януковича з президентом Селлапаном Раманатаном, прем'єр-міністром Лі Сьен Лунгом (син Лі Куан Ю), стар-

шим міністром Го Чок Тонгом та іншими високими посадовцями Сінгапуру. Зокрема розглядалися пріоритетні напрями та можливості співпраці в торговельно-економічній, банківсько-фінансовій, військово-технічній і туристичній галузях.

Президенти вітали участь українських та сінгапурських бізнесменів в українсько-сінгапурському бізнес-форумі, організованому Сінгапурською бізнес-федерацією спільно з Торгово-промисловою палатою України, та закликали до розширення взаємодії між приватними секторами обох країн. З цією метою було досягнуто домовленості розглянути можливість створення найближчим часом Українсько-сінгапурської Ділової ради. Під час зустрічі було розглянуто питання про залучення сінгапурських інвестицій для будівництва індустріально-логістичного комплексу вартістю 1,1 млрд. дол. в Одеській області. Лідери двох держав доручили опрацювати можливість співпраці у контексті реалізації національних проєктів під егідою Президента України. Така співпраця підтримуватиметься і забезпечуватиметься Державним агентством з інвестицій та управління національними проєктами України спільно з Агентством з міжнародних інвестицій Сінгапуру. Напрацьований майже за двадцять років потенціал співробітництва з Сінгапуром має свою історію та неабиякі результати. Чотирнадцять підписаних міжурядових і міжвідомчих угод складають достатню розвинену договірно-правову базу двостороннього співробітництва. За даними Комітету статистики Сінгапуру, обсяг взаємної торгівлі мав тенденцію до зростання: з 411,2 млн. дол. в 2003 р. і 645,2 в 2005 р. до 1050,8 млн. дол. в 2008 р. Держкомстат України дає менші показники, що пояснюється різними методиками обрахування обсягів торгівлі та послуг. Важливо зазначити, що Україна має позитивне сальдо у торгівлі з Сінгапуром. Глобальна економічна криза негативно позначилась на двосторонній торгівлі. Так, її обсяг в 2009 р. скоротився на 38%, а в 2010 р. за даними Держкомстату України, він становив 171,8 млн. дол. У першу чергу, падіння показників двосторонньої торгівлі пов'язане зі зменшенням основного сегменту українського експорту – продукції металургійної промисловості (Україна посідає друге після Японії місце серед постачальників Сінгапуру цього виду продукції).

За результатами переговорів сторони висловили готовність до відновлення консультацій стосовно українсько-сінгапурської Угоди про вільну торгівлю та конструктивного діалогу з неузгоджених питань. Глави держав погодились з важливістю створення механізму для ліберального двостороннього авіасполучення, яке сприятиме вільному пересуванню людей, товарів та послуг між та поза межами обох країн. Була висловлена зацікавленість у подальшому розвитку взаємодії в галузі освіти, досліджень, науки і технологій. Глави держав підкреслили обоюсторонню зацікавленість у роз-

ширенні співпраці в секторі інформаційних та комунікаційних технологій, зокрема, щодо електронного врядування. Лідери приділили увагу питанню подальшого вивчення можливостей взаємодії з розвитку інфраструктури, зокрема, пов'язаної з портами, промисловими парками, а також розподілом і передачею енергії. Обидва президенти висловили задоволення результатами першого українсько-сінгапурського саміту і підкреслили готовність до подальшого зміцнення двосторонніх відносин. Президент України подякував Президентові Республіки Сінгапур за гостинність, надану йому і українській делегації, та запросив керівництво Республіки Сінгапур відвідати Україну у зручний для нього час.

Візит до **Брунею** став завершальним у рамках програми офіційних зустрічей Президента України з лідерами та представниками бізнесу трьох країн Південно-Східної Азії. Слід нагадати, що хоча дипломатичні відносини з Брунеєм були встановлені 3 жовтня 1997 р., певний період у відносинах між двома країнами тривала пауза. Лише в березні 2004 р. його з державним візитом відвідав тогочасний Президент України Л. Кучма. Того ж року відбувся візит в Україну Султана Брунею Даруссалама Хассанала Болкіаха. Результатом цих візитів стало підписання угод про взаємний захист інвестицій, співробітництво між торговельно-промисловими палатами двох країн та туризм.

Для України Бруней з його 400-тисячним і можливим населенням представляє інтерес насамперед як експортер нафти і скрапленого газу, а також покупець продукції українського суднобудівництва спеціального призначення. Як експортер енергоресурсів і багата країна Бруней має значну вагу не тільки в регіоні Південно-Східної Азії, але й в усьому Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Говорячи про можливості торговельно-економічної і інвестиційної співпраці з Брунеєм, слід мати на увазі, що ця країна володіє сімнадцятим за розмірами у світі суверенним фондом з обсягом у 30 млрд. дол. При цьому брунейські інвестори ведуть агресивно-наступальну інвестиційну політику, в тому числі – у Європі, а це додаткова можливість для України взяти участь у трансрегіональному співробітництві. Сам Бруней зацікавлений у розвитку військово-технічної співпраці та розбудові з Україною відносин у сфері освіти.

У рамках державного візиту Президент України у місті Бандар-Сері-Бегаван мав офіційну зустріч із Султаном Брунею Даруссалама Хассаналом Болкіахом. В рамках візиту відбулося підписання двосторонніх українсько-брунейських документів. У присутності глави української держави і Султана Брунею було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Кабінетом міністрів України та урядом Брунею Даруссалама щодо співробітництва у сфері оборони. Меморандумом закладаються основи українсько-брунейського співробітництва в оборонній і військово-технічній сферах.

В документі, зокрема, йдеться про такі напрями взаємодії, як проведення спільних військових навчань, обмін персоналом, співпраця у галузі оборонної промисловості, реформування збройних сил тощо. Також прописуються питання захисту інформації та охорони прав інтелектуальної власності. Передбачається створення постійно діючого спільного комітету оборонних відомств двох країн.

Було також укладено угоду між Кабінетом міністрів України та урядом Брунею Даруссалама про взаємне скасування віз для громадян, які користуються паспортами для виїзду за кордон (у формі обміну нотами). Метою угоди є запровадження правових засад безвізового перетину кордону громадянами двох країн, які користуються «звичайними» паспортами для виїзду за кордон. Документом передбачено право громадян України і Брунею перебувати на території, відповідно, кожної з держав без віз терміном до 30 діб. Під час візиту В. Януковича в Бруней було укладено угоду про взаємне скасування віз для громадян кожної з держав. Крім того було підписано спільну заяву за підсумками державного візиту Президента України до Брунею Даруссалама. У документі наголошується на тому, що між Україною і Брунеєм закладено основи для розвитку і поглиблення дружних відносин, а також на існуванні низки перспективних сфер співробітництва, в яких на взаємовигідній основі можуть реалізовуватися спільні проекти.

Відбулись також робочі зустрічі між керівниками міністерств і відомств двох країн, які були озвучені у ЗМІ Брунею. Так, Генеральний директор державного концерну «Укроборонпром» Д. Саламатін у своєму інтерв'ю журналістам зазначив, що Україна та Бруней мають добрі перспективи щодо розбудови взаємовигідних відносин у військово-технічній сфері. Керівник цього відомства висловив сподівання, що переговори України та Брунею будуть продуктивними, а контакти, які будуть встановлені, представлятимуть інтерес для українських підприємств. Свідченням цього є згода ДК «Укроборонпром» взяти участь в оборонно-промисловій виставці в червні поточного року в Брунеї. У свою чергу, голова Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами В. Касків зазначив, що Україна зацікавлена у налагодженні ефективної співпраці з Брунеєм в енергетичній та інвестиційній сферах. Міністр закордонних справ України К. Грищенко заявив, що Бруней зацікавлений у співпраці з Україною в сфері агропромислового комплексу (АПК). За його словами, йдеться про питання, яке сьогодні цікавить багатьох потенційних інвесторів, адже мова йде про необхідність підтримання стабільності в світі, яка має базуватися, зокрема, на продовольчій безпеці.

Таким чином, потрійний візит до країн Південно-Східної Азії був результативним і насиченим

як щодо кількості підписаних двосторонніх угод, так і зустрічей на вищому міждержавному, міжурядовому та міжвідомчому рівнях. Водночас ця поїздка була вельми повчальною для української влади та представників бізнесу, оскільки дала можливість побачити поступальний рух Азії і пересвідчитися в тому, що процеси ефективної модернізації та інтеграції відбуваються не тільки в Європі чи Америці. Не менш важливим було розуміння того, що активний поступальний розвиток цих різних країн Азії зумовлений наполегливою працею їх народів та сумлінним і патріотичним ставленням до своїх обов'язків їх керівництва.

Головна ж цінність «азійського турне» полягає в позиціонуванні прагматичної зовнішньої політики України в цьому динамічному та перспективному регіоні. Можна припустити, що практична реалізація досягнутих домовленостей багато в чому залежатиме від керівництва України, оскільки наші азійські партнери, як показує попередній досвід співпраці, дотримуються своїх міжнародних зобов'язань. Не менш важливим у цьому зв'язку є фактор конкурентоспроможності України, оскільки

АСЕАН все активніше втягується у співпрацю з ЄС.

Виходячи з наведеного вище, вважаємо за доцільне запропонувати наступні висновки:

- східноазійський вектор у концептуальному та практичному вимірі є втіленням стратегії багатовекторності (різновекторності) в контексті економізації ЗП України;

- східноазійський вектор не виступає в ролі альтернативи курсу на євроінтеграцію і не претендує на першорядне значення в системі зовнішньополітичних пріоритетів України;

- східноазійський вектор є однією з форм участі України в євроінтеграційних процесах в умовах регіоналізації та глобалізації міжнародних відносин;

- східноазійський вектор потребує комплексного наукового обґрунтування, інформаційно-консалтингового та відповідного кадрового забезпечення, без чого даний напрям зовнішньополітичної діяльності не може бути економічно вигідним і політично виправданим для нашої держави.

Shergin C.O., Shapovalov E.L. East Asian course of the foreign policy of Ukraine (based on the results of the official visit of the President of Ukraine to Vietnam, Singapore and Brunei) / Diplomatic Academy of Ukraine, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine.

The author defines in the article the aspects of the regional cooperation between Ukraine and East Asia. Taking into account the regionalization of the international relations, the author tries to appraise the East Asian course and to suggest it as the integral part of the foreign policy strategy of Ukraine.

Key words: Vietnam, Singapore, Brunei, Ukraine, East Asian course.

Шергин С.А., Шаповалов Е.Л. Восточноазиатский вектор внешней политики Украины (по результатам визита Президента Украины во Вьетнам, Сингапур и Бруней) / Дипломатическая академия Украины при МИД Украины.

В статье автор анализирует аспекты регионального сотрудничества между Украиной и Восточной Азией. Учитывая растущую регионализацию международных отношений, автор делает попытку оценить восточноазиатское направление и предложить его как неотъемлемую составляющую внешнеполитической стратегии Украины.

Ключевые слова: Вьетнам, Сингапур, Бруней, Украина, восточноазиатский вектор.

Стаття надійшла до редколегії 01.03.2011

Прийнята до друку 01.06.2011